

Сазонець І. Л., д.е.н., професор, Саленко А. С., аспірант
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПЕРЕХІД ТА ЕВОЛЮЦІЯ КОРПОРАТИВНОГО ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті проаналізовано еволюцію підприємницької діяльності в рамках аграрної, індустріальної та постіндустріальної систем соціально-економічних відносин. Визначено зародження корпоративного підприємництва в індустріальній системі та розвиток високотехнологічного підприємництва на основі його корпоративних форм в постіндустріальних країнах та країнах постіндустріального переходу. Надана порівняльна характеристика традиційного, корпоративного та високотехнологічного підприємництва.

Ключові слова: підприємництво, аграрна, індустріальна, постіндустріальна, система, перехід, корпоративне, високотехнологічне.

Постановка проблеми. Сучасний стан економічного розвитку України, який характеризується зменшенням обсягів виробництва багатьох видів промислової продукції, зниженням платоспроможності населення, скороченням кількості робочих місць, недостатнім рівнем оплати на робочих місцях вимагає пошуку нових підходів до стимулювання розвитку економічних процесів. Незважаючи на зниження економічних показників, скрутне матеріальне становище населення та втрату багатьох традиційних ринків збуту промислової та сільськогосподарської продукції, наша країна має великий потенціал в розвитку окремих напрямів економіки. До одного з таких напрямів розвитку економіки належить підприємницький сектор.

Розвиток підприємницького сектору України базується на досить розгалуженій нормативно-правовій основі, співпраці з міжнародними організаціями, головним завданням яких є стимулювання цього сектору економіки, активної діяльності органів державного управління цією сферою та урахуванні новітніх тенденцій міжнародного співробітництва та можливостей використання промислового, наукового, освітнього потенціалу України в світовій економіці.

Україна за своїми економічними та соціальними показниками не належить до країн-лідерів світової економіки, які отримали статус країн з постіндустріальної економікою, але наявний науково-технічний потенціал, у формі високотехнологічних виробництв, сис-

теми підготовки інженерних та наукових кадрів, наявності кадрів, що мають можливість забезпечувати діяльність високотехнологічних галузей надає можливість віднести Україну до країн «постіндустріального переходу». Стан постіндустріального переходу впливає і на розвиток та формування системи підприємницької діяльності в нашій країні.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед науковців, які досліджували проблеми підприємницької діяльності в Україні в сучасних умовах та вплинули на формування методології дослідження підприємництва та теорії його розвитку, слід зазначити Валіуліну З.В., Гладченка А.Ю., Жигіря А.А., Сазонець О.М., Сіпайла Л.Г., Сіпайло Н.А., Симків Л.Є. Незважаючи на значний науковий доробок цих вчених, серед подальших завдань дослідження процесів розвитку підприємництва необхідно пов'язати питання корпоративного підприємництва з розвитком його високотехнологічних форм.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Значна частина сучасних вітчизняних науковців визначають корпоративне підприємство як частину традиційного підприємства та на цій методологічній основі проводять аналіз можливостей його розвитку. На нашу думку, корпоративне підприємство є самостійним видом підприємства, який сформувався в індустріальній суспільно-економічній системі й еволюціонував у окрему форму високотехнологічного підприємства у постіндустріальних країнах та країнах постіндустріального переходу.

Постановка завдання. Виявленню чинників такої еволюції, можливостям корпоративного підприємства і порівнянню традиційних, корпоративних та високотехнологічних форм підприємства присвячено подану статтю. Основне завдання роботи – виявити умови еволюції підприємства як економічного явища та акцентувати увагу на можливостях розвитку високотехнологічного підприємства в Україні в процесі постіндустріального переходу.

Основні результати дослідження. Слід визначити, що поява основних, ще не сформованих інституційно форм підприємства належить до найперших способів організації господарювання та ведення господарства, які були характерні для первісного суспільства, зокрема форми спільного ведення домашнього господарства та розподілення доходів залежно від результатів спільної діяльності. В аграрному суспільстві з'явилися приватні інтереси землевласників, представників управлінських структур, священнослужителів, які будували економічні відносини на системі власності та експлуатації. Аграрна система підприємства формувалась в умовах неолітичної

революції, пасторалізму, розвитку видобувних галузей, розвитку промислових галузей. Така система базувалась на розвитку первинного сектору економіки та призводила до зростання соціальної диференціації.

Початок розвитку корпоративного підприємництва за методологічними підходами Гладченка А.Ю. [2] припав на формування індустріальної системи соціально-економічних відносин. Основним типом виробництва в цих умовах став вторинний сектор економіки. Він характеризувався високим рівнем розподілу праці, значним розвитком засобів комунікації та інформатизацією, розвитком урбанізації, пріоритетом переробних галузей промисловості. Все це стало можливим в умовах масштабної реформи економіки, яка отримала назву «промислова революція». В індустріальній системі соціально-економічних відносин з'явилися первинні організаційно-правові форми суб'єктів господарювання, до яких можна віднести товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з повною відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю та акціонерні товариства. Крім того, виникли такі моделі функціонування економіко-організаційних корпоративних структур, як асоціація, корпорація, картель, синдикат, пул, консорціум, концерн, холдінг, фінансова-промислова група [4].

Сьогодні наша країна знаходиться у фазі розвитку економічної системи, який має назву «постіндустріальний перехід». В умовах становлення формації постіндустріального типу та постіндустріального переходу слід виокремити наступні умови функціонування корпоративного підприємництва: наднаціоналізація економічних компетентностей, транснаціоналізація, інституалізація діяльності корпорацій, стрімке зростання впливу інформаційних корпорацій на суспільство та економіку, посилення експансії капіталу, зростання картельних ринків, поглинання стартапів (ідей) великими корпораціями, розвиток мережових співтовариств, формування концепції трансгуманізму [3].

Таким чином, ми можемо побачити, що епоха постіндустріального переходу потребує активної діяльності на ринку великих високотехнологічних корпорацій, які мають фінансові можливості для придбання стартапів, міжнародної конкуренції на ринку високих технологій, конкуренції за державні космічні, військові замовлення з іншими корпораціями [1]. Слід визначити, що постіндустріальний перехід та економічна система країн-анклавів постіндустріального суспільства надає можливість розвиватися і дрібним підприємцям, що працюють в сферах аутсорсингу як фрілансери і найчастіше із використанням можливостей інформаційних технологій та комунікативних систем.

Діяльність таких підприємців так чи інакше пов'язана з діяльністю великих корпорацій. Дуже часто вони працюють на замовлення корпорацій у сфері програмування, реклами, налагодження комунікацій, дизайну, харчування та інших видів обслуговування [7].

Якщо проаналізувати сучасний стан розвитку підприємницької діяльності в Україні, то можна погодитися з думкою Л.Є. Сімків, що визначає наступні його форми:

виробниче підприємництво – це будь-яка матеріальна, інтелектуальна, творча діяльність, пов'язана з виробництвом продукції, товарів, наданням відповідних послуг, створенням певних духовних цінностей;

комерційне підприємництво, що характеризується діяльністю, пов'язаною з операціями й угодами з купівлі-продажу товарів і послуг. У цьому бізнесі підприємець виступає в ролі торговця, комерсанта, який купує товари для подальшого перепродажу;

фінансове підприємництво – особливий вид комерційної діяльності, пов'язаний з купівлею-продажем національної й іноземної валют і цінних паперів. Підприємець купує дані фінансові ресурси у їх власників, а потім з вигодою для себе перепродає покупцям;

високотехнологічне підприємництво – підприємницька діяльність у сфері високих технологій, в основу якої покладено інноваційні ідеї зі створення наукомістких товарів та/або послуг. Підприємцем у високотехнологічній сфері є талановита, освічена людина, яка, натрапивши на цінну наукову ідею, перетворює її на сутність свого бізнесу [5]. Саме високотехнологічне підприємництво, що розвивається сьогодні в Україні на основі існуючої матеріально-технічної бази, наявної системи підготовки кадрів для високотехнологічних галузей та залучення іноземного капіталу, підтверджує належність нашої країни до країн постіндустріального переходу. Основною ознакою цього підприємництва є наявність потужних національних інноваційних корпоративних структур.

Крім цього, в нашій країні можна виокремити інші форми традиційної підприємницької діяльності за різними класифікаційними ознаками. Таку класифікацію надає Жигірь А.А.:

Відповідно до способу організації може існувати залежна та незалежна підприємницька діяльність. Залежна підприємницька діяльність (франчайзинг, з франц. franchise – пільга, привілеї) здійснюється на основі ліцензії відомої фірми. Виділяють три її види: товарний франчайзинг; виробничий франчайзинг; діловий франчайзинг, коли купується франшиза на вид діяльності [6].

За організаційними формами виділяють такі види: зі створення

і функціонування нових підприємств; діяльність у функціонуючих організаційних структурах; об'єднання підприємств на основі спільних інтересів. Підприємницька діяльність може здійснюватись у підприємствах різних розмірів: малих, середніх і великих. За складом учасників виділяють спільну підприємницьку діяльність, яка здійснюється за участю партнерів двох або декількох країн [6].

З огляду на способи та методи досягнення цілей підприємницька діяльність поділяється на позитивну та негативну. Перший тип пов'язаний з цивілізованим шляхом одержання прибутку за рахунок наданих суспільством можливостей обміну і називається поняттям економічної культури і спрямована на забезпечення інтересів суспільства. Другий тип характеризується насильницькою поведінкою, насильницькими методами отримання максимального прибутку, несумісними з існуючими нормами моралі та етики [6].

На основі поданих матеріалів ми можемо порівняти характеристики традиційного, корпоративного та високотехнологічного підприємництва (таблиця).

Висновки. На підставі проаналізованих теоретичних підходів до еволюції корпоративного підприємництва в умовах економічного розвитку суспільства та аналізу розвитку підприємництва в умовах постіндустріального переходу необхідно зробити наступні висновки:

розвиток підприємницького сектору України базується на досить розгалуженій нормативно-правовій основі, співпраці з міжнародними організаціями, головне завдання яких є стимулювання цього сектору економіки, активної діяльності органів державного управління цією сферою та урахуванні новітніх тенденцій міжнародного співробітництва та можливостей використання промислового, наукового, освітнього потенціалу України в світовій економіці;

корпоративне підприємництво є самостійним видом підприємництва, який сформувався в індустріальній суспільно-економічній системі і еволюціонував у окрему форму високотехнологічного підприємництва у постіндустріальних країнах та країнах постіндустріального переходу;

постіндустріальний перехід та економічна система країн – анклавів постіндустріального суспільства надає можливість розвиватися і дрібним підприємцям, що працюють в сферах аутсорсингу як фрілансери і найчастіше із використанням можливостей інформаційних технологій та комунікативних систем;

Таблиця

Порівняльна характеристика традиційного, корпоративного та високотехнологічного підприємництва

Показник	Традиційне підприємництво	Корпоративне підприємництво	Високотехнологічне підприємництво
Цілі функціонування з позиції споживача	Задоволення традиційних та суспільних потреб	Задоволення традиційних, корпоративних та суспільних потреб	Задоволення нових суспільних потреб
Цілі функціонування з позиції підприємців	Отримання прибутку від продажу традиційної корисності	Отримання прибутку від продажу традиційної корисності та соціальна відповідальність	Отримання прибутку від продажу високотехнологічних товарів та послуг
Роль природних ресурсів в підприємницькій діяльності	Перш за все розглядаються фактори виробництва	Діяльність на принципах КСВ	Діяльність на принципах КСВ
Основні переваги	Спрямоване на максимальну віддачу ресурсів при використанні традиційних прийомів господарювання для підвищення рентабельності діяльності організації та оновлення номенклатури послуг	Ефективне управління інтересами сторін, Максимальна віддача ресурсів при використанні традиційних прийомів господарювання для підвищення рентабельності діяльності організації та оновлення номенклатури послуг	Міжнародна інтеграція Інвестиції в інтелект Стимулювання системи освіти Додаткова додана вартість Інтелектуальна рента Високий рівень оплати праці Незначна ресурсоемність

високотехнологічне підприємництво, яке розвивається сьогодні в Україні на основі існуючої матеріально-технічної бази, наявної системи підготовки кадрів для високотехнологічних галузей та залучення іноземного капіталу підтверджує належність нашої країни до країн постіндустріального переходу. Основною ознакою цього підприємництва є наявність потужних національних інноваційних корпоративних структур.

1. Сазонець О. М., Пінчук О. Л., Куницький С. О. Глобальні інформаційні та наукометричні системи науково-технологічного розвитку України. Рівне : Волин. береги, 2015. 184 с. 2. Гладченко А. Ю. Інституційне забезпечення діяльності корпорацій в процесі формування глобальної рівноваги. Рівне : Волин. береги, 2018. 244 с. 3. Валиулліна З. В. Концептуалізація діяльності корпорацій в інформаційно-інституційному середовищі. Рівне : Волин. обе-

реги, 2018. 232 с. **4.** Господарський кодекс України № 436-IV, прийнятий 16.01.2003 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.11.2018). **5.** Сімків Л. Є., Побігун С. А. Тенденції розвитку малого підприємництва в Україні в умовах диспропорційності економічного зростання. *Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання*. 2015. Вип. 3. С. 560–564. **6.** Жигір А. А. Організаційно-правові форми підприємництва. *Ефективна економіка*. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=950> (дата звернення: 15.11.2018). **7.** Сіпайло Л. Г., Сіпайло Н. А. Організаційно-економічні засади лібералізації інноваційного підприємництва : монографія. Рівне : НУВГП, 2018. 126 с.

REFERENCES:

1. Sazonets O. M., Pinchuk O. L., Kunytskyi S. O. Hlobalni informatsiini ta naukometrychni systemy naukovo-tekhnologichnoho rozvytku Ukrainy. Rivne : Volyn. oberehy, 2015. 184 s. **2.** Hladchenko A. Yu. Instytutysiine zabezpechennia diialnosti korporatsii v protsesi formuvannia hlobalnoi rivnovahy. Rivne : Volyn. oberehy, 2018. 244 s. **3.** Valiullina Z. V. Kontseptualizatsiia diialnosti korporatsii v informatsiino-instytutysiinomu seredovyschi. Rivne : Volyn. oberehy, 2018. 232 s. **4.** Hospodarskyi kodeks Ukrainy № 436-IV, pryiniaty 16.01.2003 r. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (data zvernennia: 15.11.2018). **5.** Simkiv L. Ye., Pobihun S. A. Tendentsii rozvytku maloho pidprijemnytstva v Ukraini v umovakh dysproportsiinosti ekonomichnoho zrostannia. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. Elektronne naukove fakhove vydannia*. 2015. Vyp. 3. S. 560–564. **6.** Zhyhir A. A. Orhanizatsiino-pravovi formy pidprijemnytstva. *Efektivna ekonomika*. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=950> (data zvernennia: 15.11.2018). **7.** Sipailo L. H., Sipailo N. A. Orhanizatsiino-ekonomichni zasady liberalizatsii innovatsiinoho pidprijemnytstva : monohrafiia. Rivne : NUVHP, 2018. 126 s.

Рецензент: д.е.н., професор Левицька С. О. (НУВГП)

**Sazonets I. L., Doctor of Economics, Professor, Salenko A. S.,
Post-graduate Student** (National University of Water and
Environmental Engineering, Rivne)

POST-INDUSTRIAL TRANSITION AND THE EVOLUTION OF CORPORATE HIGH-TECH ENTREPRENEURSHIP

**It is determined that the development of the Ukrainian business sector
is based on a fairly extensive regulatory framework, cooperation with**

international organizations. The main task of these organizations is to stimulate entrepreneurship. The importance of active state bodies in the management of entrepreneurship is proven. It is important to take into account the latest trends in international cooperation and opportunities for using Ukraine's industrial, scientific and educational potential in the global economy;

It is proved that corporate entrepreneurship is an independent form of entrepreneurship, which was formed in the industrial socioeconomic system. The main type of production in these conditions was the secondary sector of the economy. It was characterized by a high level of division of labor, extensive development of means of communication and informatization, the development of urbanization, the priority of processing industries.

Corporate entrepreneurship has evolved into a separate form of high-tech entrepreneurship in post-industrial countries and post-industrial transition countries;

It has been determined that the post-industrial transition and the economic system of the countries-enclaves of post-industrial society provide the opportunity for small entrepreneurs to develop. They work in the field of outsourcing as freelancers and most often using the opportunities of information technology and communication systems. The activities of such entrepreneurs are in one way or another associated with the activities of large corporations. Very often they work at the order of corporations in the field of programming, advertising, communication, design, catering and other types of services.

It is established that high-tech business, which is developing today in Ukraine on the basis of the existing material and technical base, the existing system of training for high-tech industries and attraction of foreign capital, confirms the affiliation of our country with the countries of the post-industrial transition. The main feature of this business is the presence of powerful national innovation corporative structures.

***Keywords:* entrepreneurship, agrarian, industrial, postindustrial, system, transition, corporate, hi-tech.**

Сазонец И. Л., д.э.н., профессор, Саленко А. С., аспирант
(Национальный университет водного хозяйства и
природопользования, г. Ровно)

ПОСТИНДУСТРИАЛЬНЫЙ ПЕРЕХОД И ЭВОЛЮЦИЯ КОРПОРАТИВНОГО ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

В статье проанализирована эволюция предпринимательской деятельности в рамках аграрной, индустриальной и постиндустриальной систем социально-экономических отношений. Определены зарождения корпоративного предпринимательства в индустриальной системе и развитие высокотехнологического предпринимательства на основе его корпоративных форм в постиндустриальных странах и странах постиндустриального перехода. Представлена сравнительная характеристика традиционного, корпоративного и высокотехнологического предпринимательства.

***Ключевые слова:* предпринимательство, аграрная, индустриальная, постиндустриальная, система, переход, корпоративное, высокотехнологичное.**
